

TAULA

DE LLETRES VALENCIANES

VOLUM I

NÚMERO 4

SUMARI: N. B.; De l'idioma.—PASQUAL ASINS; Síntesi.—ALMELA I VIVES; Els estudis històrics valencians.—THOUS LLORENS; No han passat els Reis.—ENRIC NAVARRO BORRAS; Poemes.—NARCIS D'HOYOS; El decandiment del teatre valencià.—ARTUR PERUCHO; Escriptors castellans, a Barcelona.—A. PIZCUETA; Un llibre sobre Maragall.—NICOLAU PRIMITIU; Els òus de la llòca.—Notes.—Noticiari bibliogràfic.

PREU: 25 cèntims

TAULA

DE LLETRES VALENCIANES
REVISTA LITERARIA MENSUAL

PL. BOTANIC, F. 6^a
VALENCIA

DIRECTOR

ENRIC NAVARRO-BORRAS

PREUS DE SUBSCRIPCIÓ ANUAL :

Ordinària (Un eixemplar
cada mes. . . . . 3 PTES.
Profetora (Dos eixem-
plars. . . . . 5 “

Esta classe es feta per tal de que puguen enviar un número de propaganda a un Círcul, Biblioteca o amic. Pensen que a València casi tot està per fer i és obra de molts la que s'hem proposat.

AVISOS IMPORTANTS

Cada autor respon en absolut del treball que signa.

Els originals no es tornen.

Tots els assumptes; únicament per escrit, a la Direcció.

ASTERISCOS

◆ ◆ ◆ ◆ ALS SUBSCRIPTORS DE FORA

Els senyors que tinguen dificultat d'enviar per Gir Postal l'import de la subscripció—com nosaltres preferim—ho podèn fer frametent-nos segells de correu.

◆ ◆ ◆ ◆ S'HA ACABAT LA FIRA

Desde 'l número darrer de TAULA a vuí han escrit a *El Pueblo*, sobre 'l tema del valencianisme, *Lantier*, *Duval* i *Guillem*. Estos dos últims ens han firat algunes dentellades. Perucho, que és l'únic que en l'actualitat sab el que es diu i a més treballa amb fe i noblesa ha respost, ens ha defés—agraits, amic!—peró... ha fet punt i nos ha tancat el divertit espectacle.

I ha segut llàstima perque, amb l'eixida de *Guillem* a la pista, allò semblava una barraca de fira. Fins va fer el *xiste* fàcil de que ací no havia més que taula. Desgraciad de *Guillem* que no es pot sentar a esta Taula perque encara està en el biberó!

Respecte de *Lantier* i *Duval* preguntem a ells o a qui ho sàpia: ¿Qué han fet, que són capaç de fer que no càpia en nostra TAULA? Ací, l'autor respon del seu treball i diu tot el que vol. Les coses d'avantguarda, ja hem demostrat que ens agraden La política, tots els que saben vore l'han compresa. ¿Destruir? Nosaltres començarem anant més llunt. Diguérem que ací tot està per fer.

A València el que hi ha és molta peresa i més ignorància.

Diu *Lantier*: «De momento la crítica». No, amic. De *momento* fer molta faena. I la crítica que s'amague. Perque vosté diu a la primera plana que el teatre es una indecència i la crítica continua a la tercera dient que tot es genial. O havem de fer crítica dels periòdics i de la crítica.

Diu *Duval*: «Destruir para crear». Mentres menge dels Pantojes no tindrà bon humor. Lo difícil es crear, amargat poeta. Per a crear es necessita un enginyer, un apòstol guiador de multituds, un savi; per a destruir qualsevol Joan Llanes amb una picola o una mala llengua i una dosi de bilis és prou. Crear es plaer de déus; destruir funció de rata arbellonera. Si Edisson, en lloc de crear la làmpara incandescent s'haguera ocupat a destruir tots els cresolets i antorxeres, encara estariem a les fosques.

Nosaltres hem dit que volem obra de col·lectivitat. «En l'abraçada inicial caben tots». Mai tindreu una tribuna tan lliure com esta. ¿Qué més voleu? ¿La *Panacea*? ¿La *pildora maravillosa*? Aixó ho te guardat *Guillem*. Deixem-lo que s'explique ja que ara no ha volgut, que nosaltres no li diem res. Si en lo extern i accessori confundix de tan lamentable manera, ¿com ha de trobar lo medular? Vinga, senyor *Guillem*, traga eixos polvos màgics *universales* que té apunt i cure a València. Estant ajustant-se el número, llegim que el senyor *Guillem* vol *polemizar*. Ja ho hem llençat a perdre!

ESTE NUMERO HA PASSAT PER LA CENSURA GOVERNATIVA

TAULA

DE LLETRES VALENCIANES

VOLUM I

GINER 1928

NÚMERO 4

De l'idioma

EL fet de que 'l govern d'un Estat d'Hispanoamèrica haja bandejat de l'ensenyança oficial els textos de la Reial Acadèmia Espanyola; l'exposició del llibre català a Madrid, a més de la reacció que al Japó se està operant contra l'idioma anglés, han posat el tema de les llengües damunt les planes de bon número de periòdics.

Per a nosaltres este tema es de-perenne actualitat, ho és tant que, si molt ens demanen, direm que és l'imperatiu de nostra existència.

Sabem que sense renaiximent espiritual no hi ha València possible, pero creem i afirmem que *sense renaiximent llingüístic tampoc hi ha espiritualitat possible*. Perque tots saben que l'ànima del poble és l'idioma. Quan l'idioma s'estima i s'eleva, es dignifica, la cultura i la espiritualitat s'afermen, s'autonomitzen i floreixen amb personalitat pròpia. Quan ho vullgau escorcollar en nostra història ho vorem ben patent. Quan mireu la d'atres pobles traureu el mateix resultat. Repetim una vegada més l'aforisme: «Poble que sa llengua cobra a sí mateix se recobra.»

Però este breu treball de meditació i observació no el volen fer moltes persones que pel fet d'escriure per al públic estan obligades i així es dona el cas de dir simpleses com la de que «*el valencià és pera anar en cos de camisa*». Algun valencià hu ha dit en sofrides lletres de mol-le sense que li haja caigut la cara de vergonya .. perque ara s'estila no tindré'n. Un idioma és el que d'ell fan els que l'empleen. No n'hi ha cap que siga tan limitat que no es puguen dir belles coses. El dialecte que parlà Jesús estava ben lluny de tindre la riquesa del nostre i a usaes que digué coses difícils de superar! Tampoc el valencià de Mestre Vicent Ferrer tenia la flexibilitat del de vuí, i bé sabem quant commovia a les multituds.

El que passa és que 'l valencià, com encara no ha tingut premsa diària, no ha amostrat tòpics, frases fetes i altres guilindaines que tenen els idiomes molt treballats i que tan necessàries son als que no saben discurrir per compte propi. El valencià s'ha de dominar, com un corcer. S'ha d'ésser artista de la paraula per a escriure un valencià elegant. Ací es veu el que val; la potència de l'escriptor i la cultura que té, l'idioma ho diu; el que no val res escriu com els que van *en mànegues de camisa*, o pitjor, perque els cavadors i fematers de vegades parlen amb més propietat que algú de nostres autors populars.

¿Creeu que'l valencià és limitat? Estudieu-lo amorosament i trobareu més de quaranta mil paraules. Que amb aquest capdal no es poden dir coses? Tot el vocabulari de Shakespeare no tenia mes de cinc mil mots. Tot el de Cervantes no arribava a desset mil. Ja veu com no es necessita gran vocabulari per a assombrar als segles.

Sereu dels que l'extensió del castellà els enlluerna? Refuseu eixe spillisme. Totes les ventatges al seu favor no han impedit que la joventut americana vaja a estudiar a França o Alemanya. Apart de que'l conreu del valencià no excluix el saber totes les demés llengües que un siga capaç. Ací està la diferència entre nosaltres i els altres.

El valencià tan si volen com si no, és la llengua en la qual pensem i sentim i per no voler emplear-lo estem tants anys sense haver donat bons escriptors. Desde Llorente i Querol, a yuí no hi ha més que Blasco Ibáñez i Gabriel Miró. Els dos fets amb saba

vernàcula. Blasco amb les novel·les valencianes—les millors d'ell—escrites en valencià traduït i Miró en el que tot l'estilisme no és, en fi de comptes, mes que llevantinisme.

El valencià que vol escriure castellà s'ha de preocupar massa de l'estil, de la gramàtica, de mil coses que no pot aprendre en l'entronya viva del poble, perquè no existixen i com que fa traïdoria al seu sentiment l'obra el traïciona a d'ell.

Cal, de manera peremptòria que tots ens preocupem de l'idioma. Així com recullim una tradició, una cançó, una variant folc-lòrica, devem recollir la paraula oblidada a la ciutat i encara vivent a la comarca. Feu moltes llistes de paraules. Penseu que hem de fer el vocabulari castellà-valencià que sobre ser tan necessari encara no existix.

Estudieu la paraula viva i els clàssics. Cal tindre esperit d'associació que això és força i cultura.

Devem reconstituir l'agrupació «Nostra Parla». No hi ha cap motiu per que una entitat a qui tan fàcil és la existència haja mort d'inacció. Es pot fer el míting, la conversa o lectura en un jardí públic, la visita a escoles, la influència en la premsa i mil coses que, com estes, no necessiten ajut econòmic, sinó bona voluntat i activitat.

Hi ha molt que fer i si no ho fan els joves, els cansants no faran la faena. Proposem se ho. Que cadascú es pregunte a cada hora: ¿Qué puc fer jo per la cultura valenciana? No tingau ducte que cada hora, sense deixar vostra ocupació, podeu fer alguna cosa de profit.

N. B.

Síntesi

No ha estat estèril la darrera anyada per al nostre ideal. I ara, quan al caliu de la llar l'avi enlluerna als infants amb les narracions dels moments cums de la seua vida i tots voldrien ésser herois per a esborrar amb gestes ja realitzades en sa fantasia tots els fets fulgurants que restaren com fites glorioses de la vida dels homes, cal que nosaltres, també, fem la crònica de lo actual.

L'hora es escaient. Curull de prometes s'esqueixa el taronger en flor i nosaltres li hem d'extraure la essència per a aromar els caminals de la història.

Precisament, hi ha—hi ha hagut, millor—en els conreadors de les nostres lletres i en els grups actuant en general, la despreocupació de no recollir, ordenar, cronicar, tota la labor que se realitza. En els mes jovens podem fer, si acás una salvetat—recordem la edició de les conferencies dels Dimarts d'Amical Conversa, ja tan llunyans—pero mes enrere tota la labor es dispersa i ú no podria hui, sense gran feina i omisions, fer un estudi de les nostres lletres, de un moment històric determinat. El de la generació que'ns ha procedit—per eixemple. Tota la seua labor es dispersa i no hi ha un centre, una biblioteca, un llibre, que norme i oriente el noble afany del que voldria trobar l'obra del poeta oblidat, la crònica del fet sobresortint, la dada precisa que li manca.

No omitini, amb esta oportunitat, el record per a D. Lluís Cebrián, Cronista de la Ciutat, quina atenció per a d'estes disciplines es innegable. Pero el seu treball isolat resta inèdit i ni llux ni s'aprofita.

Deliberadament, TAULA, per a que en el futur no se troben estes llacunes inesgotables, recull en els seus Noticiaris tot allò d'interés que'ns pòta la inquietut de l'hòra. Actuació. Publicitat. Como a conseqüència, al fi de la primera anyada que se esfulla en la seua vida fém esta síntesi de la labor.

El Rat-Penat celebrá el xxxiii aniversari de la mórt de Constantí Llombart editant una notícia de la seua vida i labor cultural—Març.

De un grup de poetes coincidents sorgí la idea de la celebració de uns recitals poètics. Registrem com a més important el que es celebrá en l'Ateneu Científic de la Ciutat. Abril. Es llegiren poesies de Puig Espert, Ortín, Asins, Durán i Tortajada, Daniel M. Ferrando, Buil, Verdeguer, Navarro-Borrás, Caballero Muñoz, Thous Lloréns, Almeida i Vives, Bayarri. Tota la jove poesia valenciana digna d'ésser presa en consideració.

Encoratjats per l'èxit i l'atenció que obteniren els recitals poètics, el grup de poe-

tes—minoria isolada actuant de l'hora—va organitzar la *Primera Taula de Poesia* de grata memòria i èxit ressonant. Concurriren: Almela i Vives, *Vora a 300 versos*; Pasqual Asins, *Esclat*; Josep M. Bayarri, *Versos*; Eduard Buil, *Poesies*; F. Caballero i Muñoz, *Feix*; E. Navarro-Borrás, *Ramell*; F. Puig-Espert, *Nus de dona*; Thous Lloréns, *Versos d'ara*; B. Ortín Benedito, *Rims*; Salvador Verdeguer, *Versos de la vida humil*.

Un record d'agraïment per a l'Ateneu Mercantil i el seu President D. Marian Gómez, gentils acullidors de la Primera Taula de Poesia.

Dels llibres publicats anotem com a nostres *La Catedral de Valencia i San Vicents Ferrer*, de l'Almela i Vives; *Joanes*, de Gonzales Martí; *Música Popular*, de López Chavarri, *Prensa Valenciana*, de Navarro Cabanes i tots els de la benemèrita Societat Valenciana de Publicacions.

Esmentem, axí mateix, la labor de valencianisme i d'amor a lo nostre de les notables publicacions *Cultura Valenciana* i *Butlletí de la Societat Castellonense de Cultura*.

A la Biblioteca de l'Universitat, J. M. Bayarri feu una *Demostració Poètica*, de feliç resultat.

En terres alicantines poguerem, al fi, cullir alguna flor d'estimació. *Letras Levantinas* va acullir als poetes valencians, publicant, en llengua vèrna, els nostres versos. A la *Gaceta Literaria*, de Madrid i en els seus *Mapas* estigué representada la poesia valenciana en la seua expressió única.

Saludem l'adveniment al conreu de la literatura valenciana d'un escriptor novell i ardit—Artur Perucho—i l'aportació dels valencians a la Exposició del Llibre Catalá.

I com a resum de totes les inquietuts, de tots els afanys i de totes les activitats, saludem victoriosos l'aparició de TAULA DE LLETRES VALENCIANES—la nostra Revista—que representa el màxim esforç i la tasca més eficaç d'afinament i orientació, d'estudi i norma.

Queden per ella ben oberts els caminals a totes les activitats de la intel·ligència que s'associen a l'amor de la llengua nostra.

Els fiscals estèrils de la nostra tasca no podrien traçar el paral·lel de nostres activitats malgrat estes no sien tot lo amples i trascendents que voldriem.

Si en l'any historiat aconseguirem col·laboracions i afectes, que'n l'actual pugam per atracció de la nostra veritat i amor, guanyar a tots per a lo nostre i que els llorers helènics, que ovirà el poeta sien cullits per a la glòria de les lletres valencianes.

PASQUAL ASINS.

UN ARTICLE PESSIMISTA

Els estudis històrics valencians

Quin és l'estat actual de les investigacions, dels assaigs, de les vulgaritzacions de història valenciana?

Un estat dolent, un estat greu.

Causes?

Són varies i concomitants.

No cal dir que l'organisme que més podia fer pel reviscolament de l'historiografia valenciana és la Facultat de Filosofia i Lletres de l'Universitat de València que malgrat el seu nom, no és una Facultat de Filosofia ni una Facultat de Lletres, sinó precisament una Facultat de Ciències Històriques. Però abans de judicar els fruits que puga donar, cal tindre en compte que cap, absolutament cap dels seus professors és valencià ni, amb una sola excepció, ha conreat res que de prop o de llunt es relacione amb l'història valenciana. A més, són—o eren fins fa poc—uns homes als que no agradava projectar les seues aficions en l'esperit dels deixebles. Un d'ells es limitava a complir amb el reglament, l'altre solament prenia la lliçó, l'altre no feia la menor al·lusió als problemes que, dins de les seues assignatures, plantejava l'existència de l'antiga personalitat valenciana...

I clar és que els alumnes sortien d'aquelles aules tristes, polsoses i antiestètiques sense cap desig d'enfondir en uns estudis, l'interés dels quals no els havien demostrat i la preparació per als quals no els havia estat donada.

Un altre organisme cridat a fer molt pels estudis històrics valencians és Lo Rat Penat que s'anomena societat d'amadors de les glòries valencianes. No pot negar-se que la entitat fundada per Constantí Llombart ha fet quelcom per l'història valenciana. En els seus certàmens anuals han estat premiades moltes obres que després han vist la llum pública i que constitueixen baluards de l'erudició valentina. Però actualment, si es vol parlar sincerament, cal reconèixer la decadència de la vella societat, al menys en el puny que ara ens interessa. Hi ha molta gent que té a Lo Rat Penat per un cau tenebrós i ple de teranyines on hi ha homes de barba blanca que passen lo poc que els resta de vida corbats damunt de pergamins grocs on s'amaga el pretèrit de la terra valenciana. Però, dissortadament, no és això.

La majoria de les persones que per les seues aficions podrien pertànyer a Lo Rat Penat, han passat al Centro de Cultura Valenciana. No es pot negar, no, que al Centro de Cultura Valenciana pertànyen quasi totes les persones que han fet poc o molt pels estudis històrics valencians. Però açò no té més valor que'l d'una coincidència de persones en el mateix lloc. L'entitat que té et bell recer del Consolat de Mar no desenrolla, potser per falta de protecció pecuniària, una vida corporativa intensa. I caldria una vida corporativa intensíssima per que es traduira en augment del cabdal històric valencià. Es prou important la llista de publicacions d'aquest centre? Du a cap alguna obra conjunta? La resposta és negativa. Això, de totes maneres, no impediex reiterar se en la creència de que els seus membres son quasi els únics conreadors de l'història valenciana.

Resta la Societat Castellonenca de Cultura que publica, amb una constància eixemplar, un butlletí ple d'un text selecte, interessant. Però cal fer-se càrrec de que la Societat Castellonenca de Cultura, encara que les circumstàncies l'hagen portat a ésser en certa faísó el màxim exponent de l'historigrafia valenciana, podria, arribat el cas, desplegar una major eficàcia, atenint-se al caràcter privatiu del seu títol. Està clar? No? Doncs açò vol dir que l'existència laboriosa de la Societat Castellonenca de Cultura no excusa de treballar corporativament al estudiosos de la Ciutat de València.

I per a completar el quadro cal esmentar els erudits que treballen isolats en els pobles. Qui no recorda el cas de Mossén Manuel Betí, l'infadigable escorcollador del Maestrat, l'home que va fer renàixer dinasties d'artistes, l'investigador que va establir fets no sospitats per ningú? Però, fet i fet, no abunden aquests casos.

Per tant, el panorama dels estudis històrics valencians no pot ésser més erm, més míser.

I ara vindria be dir a tots els joves:

—El camp de l'història valenciana vos espera. Si li dediqueu els vostres dalers, vos pagarà esplèndidament. Voreu com se baden miraculosament poncelles de maravella. Sentireu aromes desconeguts que vos duren a través dels segles. Voreu les petjades d'un cognom assenyalades en gestes glorioses. I finalment tindreu a l'abast un munt de materials per alçar una obra que, sense ésser pròpiament poètica, pot posseir caràcter de creació.

Però no seria bo enlluernar a ningú. Aquesta és la meta. No obstant, abans d'arribar-hi, s'ha de patir molt. Manquen biblioteques amb els llibres necessaris. Manquen coneixedors dels tresors arxivístics que puguen i vullguen orientar als neòfits. Manquen publicacions on publicar els treballs històrics. Manquen mecenes que editen llibres. I, sobre tot, cal resoldre el problema econòmic. La majoria dels ilocs on es pot investigar únicament són oberts pel matí, a les hores en que els que necessiten treballar tenen les seues ordinàries ocupacions, quan no les tenen també per la vesprada. Açò es un eixemple. N'hi ha moltíssims més. I si bé pels estudis històrics valencians es poden demanar molts sacrificis, no es pot demanar a un investigador que investigue, per eixemple, serenament un problema tributari de temps pretèrits mentres ell té altres problemes tributaris a resoldre.

ALMELA I VIVES.

No han passat els Reis

«I en esta nit, de gojoses ilusions per a tots els infants...»
(D'un diari del dia 5)

PER el jardí de l'avinguda urbana, dins la calma de l'eixample, juven transiten els infants baix de ses cases, al fàcil aguait dels familiars.

Amb un peu sobre el banc de fusta (mig soterrat), lluint en la cama seminua la girada vistosa del calcetí de llana, Polo, el «Roig» és el centre d'expectació de quatre menuts més. No li fa res que se jue en la vorera l'ardit *entrene* de futbol. La conversa es mes sèria...

U d'ells, es Nin; el més menut, el mes afeblit, que atén i està molt pàlit, amb esguard negres ulls penombrós i distant. Nin està seriós, a l'escoltar, poregós no sap perquè, inquietes atrevides paraules de Polo, que xarra, que xarra, com lo més natural del món:

—En ma casa— i se tira cap arrere la grenya or vell, sempre damunt del front— me compren molts juguets. Fem festa perque fa molt de temps, quan va nàixer Jesús, el Reis, que en aquells anys si que vivien li portaren amuntó de regals. I demà, és com si fora algun sant; tenim bombons i ví dolç; jo menje de tot; i destape els juguets que me compren els papàs i l'agüeleta i jue amb ells i no done lliçó. Pero això de que passen els Reis, és una bola. Els de la cavalgada són homens disfrassats. Enguany ix ú que pren café amb el meu papà, en l'Ateneu. Els Reis de veres fa molts anys que moriren...

Els amics assentixen amb un somris de suficiència.

Nin calla i va girant-se lentament per anarse'n.

—¡Mireu, com s'ha posat el bubo!— diu Polo a tots.—Mentres tingues juguets i qué se te dona?

—Yo... afegix un menut de naset empinat—ja sé que aixó dels reis és mentira... Pero el papá se creu que jo m'ho cale. Vol enganyar-me i soc jo qui l'enganya...

En el curs del sopar, la mare veu a Nin una arruga en el front i li pregunta.

—Res...— contesta Nin. I calla.

És que pensa si els reis duran enguany carbó— diu l'agüeleta.

Alguna vegada, al canviar els *majors* mirades d'intel·ligència, han de fugir dels negres ulls de Nin, que's creuen amb ells.

Arropidet en son llitet, pregunta a la mamà, al moment de besar-la.

¿Vritat que'ls Reis vindran?

—¡Clar tonto, clar! Lo que ha dit l'agüeleta del carbó és una broma.. És dir, si tu no has fet res mal... Pesque estàs mo't blanquet i has sopat poc.. ¿No has menjat cap llepolia pel carrer? Dis-liu a la mamà...

—No; no he menjat res, mamà.

I Nin s'adorm amb dos preocupacions: el pas del màgic corteig baix son balcó i el propòsit de no tornar a fer tertúlia amb aquells majorots que se burlen dels Reis, des vergonyidament...

Entre els fragments del sommi, Nin nota una estranya sensació que'l desperta de sobte... No es res, està en el seu llitet, en el quarto veí del de sos pares.

Tot està fosc. I a pesar d'això no té son.

Deu ser ja l'hora de passar els *Magos*... Atén tots els cruixits dels mobles que imiten el colp d'un paquet al caure a terra... ¡Si hagueren deixat ja els seus juguets! La mamà li ha dit, com sempre, que deu estar dormit, esta nit més que mai. Pero no pot dormir-se.

Aguaitarà per un clavill de les fustes del balcó...

¿Serà molt tard? Desde'l seu llit, a través del sortidor, se veuen les lletres del rellonje que té papá sobre la tauleta de nit, com fetes de cuquets de llum. Pero Nin no entén els rellonjes de *lletres*.

¡Qué gelats estan els taulells! Du, arrastrons hasta el balcó, el coixinet del llit. Allí, agenollat, migobri les ventalles i mira a través dels cristalls. Res, estan glassats pel fret. Al netejar-los, el propi alé de Nin els torna opacs. Les sabatetes estan asoles *encara*. Pel carrer no's veu a ningú. En el cel i quantes estreles! I tremolen. Clar... ¡Fa tant de fret!.. Nin sent també un esgarrif de gelor.

De tant mirar les estreles, els ulls li fan vore estreletes hasta allí, dins son quarto. Pero *encara* no's veu l'estrela d'Orient, amb la cua de llum...

Una veu del carrer, profunda i llarga, li fa glatir el cor, de sobte:

—¡¡¡Las veinticuatro!!! ¡¡¡Serenoooo!!!

(Polo també se burla del sereno.)

¿Quin hora ha cantat? ¿Vinticatre? Mamà li ha dit que els Reis passen a les dotze. Vinticatre son més de dotze... moltes més. ¿Li hauran deixat carbó, allà adins de les sabates?

Fa esbarar el ditet sobre'l cristal, gelat, a on cualla la tebior del dormitori. Dibuija. Lí ha eixit una R. Es la lletra que més ha fet, en la llibreta, abans de posar en net la carta. La R majúscula de «Reis».

Nin no pot vore, com, al cap d'un instant, la R s'ha fos en el cristal, que resta com abans, tot térbol. No pot vore-hou perque s'ha dormit sobre el coixí, apoiat el capet sobre les ventalles.

.....
Pero veu que els Reis arriben i que, en el balcó frontier aguaita Polo i, tirant-se arrere el rull daurat, se posa a riure amb una gran bocota. I Nin *veu* també que la mamà de Polo, el lleva, en un braçat, i li pega grans carxots, mentres Polo se riu, com si fora de goma.

¿I els Reis? ¡El carrer està asoles! S'en hauran anat enfadats per la risa de Polo. Cada vegada se veu manco el carrer perque els cristalls se fan térbols, més térbols...

Malgrat l'imposat silenci, Nin se desperta abans de que mamà, que 'l porta al braç, el deixi sobre el llit. I lo primer que veu són els ulls de mamà tots astorats.

Es de dia.

—Mamà: ¿Han passat?

—¡Nin! ¡Videta! ¿Per qué has anat al balcó? ¿Tens fret?

—No... ¿Hi ha molts paquets? Deixa que els veja...

—Tapat, tapat. ¡Estàs gelaet!

Junt al llit està l'agüeleta, la *teta* i papà, amb la cara molt séria. Açò el comprén un poc. Pero el deler es immens.

—¿Hi ha algun paquet? ¿A on està?

—Ahí, en el balcó... Pero tapat. Dorm un poquet més, que si obriguerem ara te donaria fret i't posaries malet.

La *teta* du en la mà una tassa que tira fum.

Al bellugar un braç li esbara, baix l'aixela, la gelor de vidre del termómetro.

Amb la sorpresa de trobar al xic fora del llit, tot s'ha desbaratat. Els joguets que se anava a colocar fora, han quedat allà, en mig de la cambra confígua. I ara, al girar el cap Nin, refusant la llet calenta, son esguard topeta amb el paquet. Entre el paper de seda (que té els mateixos *ninots* que'l que el papà du del «bazar») aguaita una roda i un braç d'ós tot pelut...

¡Ara sí que nota Nin una gelor als braços!.. I li puja un sanglot. La mamà, que sols li mira la cara, no s'ha adonat.

—¿Per qué plores? ¿Qué te fa mal, videta?

Nin no contesta.

Pot ser no ho haja oit. Ni tampoc als atres que barrejen els planys amb veu apagada.

Pensa que no tornarà a juar amb Polo. Ell i tots, se burlarien.

I a pesar de que la mamà li besa, mullant-li de llàgrimes, la cara febrosenca, Nin amaga la cara. Recorda que sa mare el renyí un dia per dir una mentira. «Les mentires són pecat».

¿Per qué mamà, li'n dia, cada any...?
¡Ara sí que veu Nin estrelletes a trevés de les llàgrimes que vol obrir els ulls i no pot perque li pesen molt... li pesent!...

THOUS LLORENS.

POEMES D'ENRIC NAVARRO BORRAS

EL BOHEMI DEL BAR

A províncies arriben les coses
com el bòlid que'n l'éter se trenca
i de tantes esberles difoses
d'un repent ens arriba una llenca.

La ciutat és com una botica.
Té, sintètics i té herba primària.
Junt al barri que ja és momifica
la estrident novetat arbitrària.

Així el Bar, que ha sorgit per ensalme ..
cent botelles con orgue d'esglèsia
ven llegendim pernod... de l'Empalme
i xampany fabricat amb magnèsia...

Pro al bohemí l'atrau i enlluerna,
que'n pocs cèntims alegre la gola
i no és bruta la gent amb qui alterna
i es alegre l'audaç pianola.

Prou recorda tavernes i ventes...
sobre llanda les cartes grassoses...
i les toques d'olors repelentes
cuirassant la sinà de les mosses.

O aquell temps .. amb la rància padrina
de un ranjot per dinar i... Laus Deo
i pel fret, el sopar-medicina
de una tassa bullent de poleo.

Ombres... lluit! Oh, passat de misèries
confundix-te en els somnis cadútics!
Deixa al bar, que és la nau de les dèries,
que navegue pels noms rars i exòtics.

Que Brillat-Savarin, ploma en ristre,
refaria el tractat fisiològic
admirat del soberbi registre
de lo amarç, lo salat i... lo il·lògic ..

Hasta el simple café el Bar complica
en tants tubs i xiulets i redomes,
que un se pensa que canta una mica
quan la copa borbolla de bromes.

I sí! Canta les dolces quimeres
que l'abúlic noctàmbul anhela.
Duu la son les morades ulleres
i ell s'en va creent-se rei d'una estrela!

ELS ÚLTIMS ROMÀNTICS

El vell Leonard el guitarrer
—miop, pansit, bona persona—
duu al cor clavat, com un acer,
ser fill d'ací i no de Cremona.

Stradivarius presidix
sa trista llar enfumerada
i mentre magre s'estinguix
l'ànima té més astorada.

Als vespres rep aquell amic
—pelut, tacós, com un gitano—
gat llaminer i fredoluc
que's senta en front del vell piano.

Deixa virets i tentellons
per dar-li a l'hoste la berena;
arrima sòls i diapassons;
—el virtuós sa panja omplena.—

Trau de una capsa de vellut
el violi, com d'un saqrari;
torna uns moments la joventut
als tristos ulls de peix d'aquari.

I guaiten tots els menudalls
que del carrer han fet escola.
Tanca la porta amb sos fermalls.
—la xilladissa va que vola!—

Cau la vesprada amb vel morat
i els músics toquen en tenebres
per que ells desprècien el pautat
i tenen closes les palpebres.

I es va morint poquet a poc
la extranya suite romàntica
i els ulls espurnen llamps de foc
i besen l'obra de Cremona.

Ixen després junjits del brac
la faç groguenca i taciturna.
El vell Leonard està més las,
sembla, el pobret, un au nocturna.

Amb una mà palpa son pit
com el que tem que'l cor li roben.
Es la emoció que l'ha tranzit.
No es canviaria per Beethoven!

EPIGRAMÀTICA POBLERINA

I. LA FONT

*Aigua abundant. Llengua solta.
Honres que venen i van.
Donzella que hi va una volta
no torna sense galan.*

II. EL FORN

*Amb la pau vilatana és celebrat
el pa de poble per gustós i ullat;
ulls que no han vist la tasca que enrabia
que ell ha naixcut al forn, net i folgat,
club femení de la tafaneria.*

III. «EL CARTERO»

*Psicòleg, trotamons, foliculari.
Plànol vivent de la ciutat.
Sab més que reixa de confesonari!*

IV. **

*Consell de una dona vella:
No et fies de qui al parlar-te
tot ho diu a cau d'orella.*

V. CALVARI=POESÍA

*El poble vol utilitats,
que'l ser poeta es un desvari;
per xo els xipre's enringlerats
—passius i tristos asilats—
van a la inclusa del calvari.*

VI. CAMPANETES DE L'ALBA

*Amb sospirs de poesia
voldrien que retrasara
el llaurador sa codícia.*

VII. L'ANGELUS

*Com reclam al caçador
la campana du a la pensa
les colomes—oracions.*

VIII. LA LLAGOSTA

*Vestida com els tzigans.
Quin cartell faria amb ella
per a anunci del Jazz-band!*

LA SONATA SENSE TÍTOL

*El marit gras i brutal.
Io, un amic a qui es convida.
Ella, fina i distingida,
tocava un lied ideal.*

*--Lied sens títol—fixa en mi
va dir amb melancolia.
Senyor! Quin rostre 'm voria
que suspirà i s'enrogi?*

*Tampoc vaig ser insensible
i amb un somris contristat
escriguí sobre 'l pautat
per títol: «Un Impossible!»*

L'HOME DE LA TEMIBLE SOMRISA

*Llença una ullada que assassina
desde la taula del cafè.
Es trau la estilo amb tinta xina,
l'àlbum de notes posa bé.*

*Desfà o acusa prominències,
juga amb els cossos com als dats
i aplica estòlides sentències
sobre la boca dels bambaus.*

*Sols un paper és el montícol
d'aon s'encanialla a la fortuna
que ans que afonar-se en el ridícol
hi ha qui donara... fins la lluna!*

*Si be ens enutja qui ens insulta
d'este se tem la seua broma
que ell fa temible catapulta
la fràgil punta de una ploma.*

*Tambe, com tot, té açò el seu caire
selectament graciós i humà
i ens fa somriure algun donaire
i ens canvia el gest una plomà.*

*Sols per això, per fer somriure,
ja benmereix l'ésser felíç.
Qui fa sentir el goig de viure
porta les claus del Paradís!*

El decandiment del teatre valencià

LEGINT l'altra vesprada l'últim número de TAULA, i recollint aquelles impressions més en harmonia amb les meues ideologies, vaig trobar al·lusions al fet reconegut a tot arreu del decandiment del nostre teatre valencià.

Cal dir, no és aquest el primer article en el qual parle del punt bàsic d'eixa decadència d'hores d'ara.

En la premsa diària, moltes vegades he escrit d'eixos motius sense que les meues crides hagueren de trobar ressó entre aquells, que per la seua significació eren el més indicats per a escoltar-les.

Es aquest un aspecte de la cultura valenciana, en el qual tots devien posar el propi esforç, per a tindre el plaer d'haver contribuït al seu ressorgiment. Així, doncs, i tractant, amb passió, ennoblida per el fi que ens esperona, aqueste assumpte de les lletres vernàcules, siga'm permés tornar altra vegada a examinar-ho des de TAULA.

Tenen la creència els monopolisadors del Teatre valencià, que sols es deu escriure en termes còmics desvanint per sempre tot el sentimentalisme, és a dir totes les manifestacions psicològiques dels personatges i sense oferir al públic el plantejament i resolució d'un qualsevol dels conflictes de la vida, que a tot arreu es presenten.

Res cerebral, tot bufonaç; res que esclate de les altes regions del pensament; tot inconsistent, tot escaducer.

Però no tots els escriptors valencians es semblen; molts, d'esperit selecte no volen anar per eixes dreceres i preferixen no escriure cap obra teatral, abans de fer traïdoria a les normes més pures del ressorgiment de nostra literatura, deixant el pas lliure als conformistes, a d'aquells que no perseguixen altra finalitat que estrenar mes que siguen «boutades» per obtindre unes quantes representacions amb petites gaixeres.

Cal dir, que existix un altre element importantíssim. Els teatres de gènere valencià, per imperatiu paradògic estan en mans de persones honorables, de bona voluntat, però sense gaire de fonament artístic. Són, sense dubte, uns bons homes, però no tenen preparació per a juçgar el mèrit d'una obra teatral.

Els directors de companyia, segons diuen els diaris—ignore si per compte propi o per solt de comptaduria—són genials, dignes de les glòries dels nostres avantpassats, però cal fer l'afirmació de que no es veu demostració de la vàlua artística d'aquests des del moment que no donen cap orientació als empresaris per al major enaltiment de la nostra escena. Encara es creuen que realitzen una gran obra, estrenant totes les setmanes un parell de peces—algun nom hi ha que donar-los—òrfenes de técnica i bon gust.

No fas aquest retret sense solta ni volta, sinó que pose de relleu la realitat. Pot aquesta vore's, clarament, cada dia, als cartells dels teatres del gènere.

¿Procedixen amb acert?

¡No!

Vilches és, a hores d'ara, el millor còmic d'Espanya, o com va dir Valle Inclán «el menos malo» i a la seua tornada d'América, digué en un «interviú» que només en ésser empresari d'un teatre a Madrid, estrenaria poques comèdies, val a dir: «poco género, pero excelente; poca producción, pero estimable... es la labor que debieran realizar todos los directores artísticos» ¡Eh!

Però eixos grans talents que nosaltres tenim en els amagatalls dels escenaris van per altre camí, i..., ¡clar! el resultat és desastrós.

En un article vinent exposaré l'assumpte, més concretament, baix un altre aspecte també molt interessant.

NARCÍS D'HOYOS.

CRONIQUEES CATALANES

Escriptors castellans, a Barcelona

HAN arribat a Barcelona per via aèria, els meus amics madrilenys Giménez Caballero, Benjamín Jarnés, Francesc Ayala, Antoni Espina, César M. Arconada i Juan Chabás, director i redactors, respectivament, de «La Gaceta Literaria», per tal de celebrar ací el primer aniversari de la seua publicació.

Tothom sap que «La Gaceta Literaria» ha estat l'única revista madrilenya que ha admés col·laboració d'escriptors catalans en cata'la, i que ha tingut envers les lletres catalanes un ampli gest de acollidora cordialitat, que va culminar amb l'Exposició del Llibre Català a Madrid i que ha estat continuat amb la manifestació d'Art d'avant-guarda, instal·lada a les Galeries Dalmau

La inauguració es va fer diumenge dia 8 pel matí. El senyor Giménez Caballero, va exposar breument la seua teoria del «cartell literari» i va llegir el pròleg del seu conegut llibre «Carteles», essent molt aplaudit pel culte auditori.

Després, el públic va recórrer les sales on hi havia «cartells literaris» (de vells i de nous), del Sr. Giménez Caballero, tots ells molt suggestius, plens de fina ironia, de crítica encertadíssima i perfecta. De primer antuvi, el públic es va quedar si fa o no fa desorientat. Els cartells, ¿eren exhibits com obres plàstiques o literàries? Ningú no se'n adonava. Però, pocs moments després, ja havia comprés tothom, que aquells «cartells» eren... «cartells» i res més. Una hàbil barreja de literatura i d'art plàstica. Un gènere nou que porta fortament imprès el segell personal d'En Giménez Caballero

Els «cartells» van agradar moltíssim (són magnífics, principalment el de D. Miquel d'Unamuno, Ortega i Gasset, Estelrich, Gabriel Miró, «Azorín», Paul Morant...) El públic, però, feia cua per contemplar-ne un: el d'Eugeni D'Ors

A d'altres sales de can Dalmau, hi havien obres de Barradas, Salvador Dalí, Basiana, Cassañes, Gausachs, Güell i Ricart, de pintura; i d'escultura, dos obres de J. Moya Ketterer i altres dos de Guyàs. Una veritable «Manifestació d'art d'avant-guarda, incompleta—es clar!—pero força estimable.

Per la tarda, els intel·lectuals castellans presenciaren un assaig de l'Orfeó Català i per la nit—després d'un sopar íntim, amb poca gent i cap discurs—anarem tots al teatre particular de can Masriera, on es va representar una comèdia simbòlica d'aquest senyor—«La casa i l'olivera»—i es van llegir poesies i fragments de prosa d'escriptors joves: Espina, Albertí, Dámaso Alonso, García Lorca, Jarnés, Ayala, Arconada, etc., etc. Els lectors foren: el director de «La Gaceta Literaria», el subtil poeta Rogeli Buendía (que publica a Huelva «Papel de Aleluyas»), Benjamín Jarnés i la senyoreta Roser Coscollá, tan estimada i admirada dintre del teatre català.

La amabilitat del Sr. Masriera, encara ens va guardar per a fi de festa, una ballada de dances catalanes antigues, amb les quals es va cloure la sessió.

Dillans pel matí, els escriptors castellans sortiren cap a Madrid. Ben cert estic que serveix un grat record de la seua breu estada a Barcelona. Els hem atés el millor que hem sabut; però, més que els altres, els senyors Joan Estelrich i Josep M.^o de Sucre, han sabut tractar-los amb llur habitual amabilitat durant els dos dies que han passat amb nosaltres.

Els intel·lectuals catalans i castellans, han fet en els dos mesos últims una política de cordialitat que mai no havien somniat els Governos de tot un segle, sempre incomprendius de les més patents i clares realitats nacionals.

ARTUR PERUCHO.

Un llibre sobre Maragall

EL meu Don Joan Maragall és un llibre que trenca el silenci de Josep Pijoan dins la literatura catalana. El seu autor, voluntariament exilat per terres llunyanes, és representat encara per les seues iniciatives, té un lloc constant a la memòria dels homes de la seua generació. El temps i la distància, en altre cas, haurien portat un oblit total per al seu nom. Però Josep Pijoan, amb l'ajuda d'aquests factors, ha aconseguit restar com una figura desvetlladora d'una franca simpatia, esborrada i incerta, com la d'un personatge de llegenda. Sovint parlen d'ell els que el tractaren i els que sols el coneixen d'oïda. I parlen amb una certa enyor, pensant potser en les possibilitats d'una obra ininterrompida.

Baix un altre aspecte, és clar, és conegut el nom de Josep Pijoan fora de l'àmbit literari de Catalunya. Li pervé aquest coneixement de la paternitat d'uns volums d'història de l'art, escrits en castellà. El Pijoan, com es diu correntment, era l'únic llibre, de profusa documentació, d'ampla estructura, complet, que tenien a l'abast per a lectura i consulta, els lectors castellans de coses d'art.

El seu llibre sobre Maragall, fet de records personals producte del seu tracte amb el poeta, té l'interés de les pàgines en que la biografia, l'anècdota i àdhuc la descripció física, ajuden a presentar la imatge vivent d'una persona. El Don Joan Maragall, evocat ara, és, com indica molt bé el títol, el de Pijoan. Per açò no es crega que tenim davant un retrat de paregut dubtós. Si algú podia escriure'l, és, precisament, Pijoan, amb el qual tingué el poeta una amistat exemplar, no obstant la notable diferència d'edat i encara la més notable i sorprenent diferència de temperament.

Maragall, confinat en les seues activitats literàries, que a Catalunya precisament estan directament relacionades amb la política, té un autèntic prestigi de poeta. En els moments de més exaltació popular, la paraula inspirada de Maragall ha sigut la millor definició. Encara hui, com hem llegit, es pensa en lo que haguera dit Maragall quan una emoció intensa conmovia els esperits de tots.

A través del llibre de Pijoan, es pot vore que en la vida de Maragall no hi han episodis inútils o que el desfiguren. Be és veritat que Maragall no es va prodigar gens ni mica en les coses que el pogueren distanciar de la seua vocació, ans encara, resistí, pero no per indiferència, les suggestions que se li feren per a que actuara en altre sentit. La finalitat més important, per no dir exc'usiva de la vida de Maragall, ha estat la poesia. En les seues costums, en la seua manera de viure, hi ha, constantment o almenys ho aparenta, la premeditació del seu objectiu.

Malgrat açò, quin home mes conmovedorament interessant es don Joan Maragall! El llibre de Pijoan va en realitat a omplir un buid en la literatura actual. Per a les noves promocions calia, a més de les seues poesies—ara en curs d'una edició completa—algunes dades sobre l'home. L'home crida tant nostra atenció com el poeta si és que es pot fer aquesta distinció. Per aixó no comprenem com s'ha pogut escriure a les planes d'un diari valencià, que Maragall ha sigut un poeta a qui no li han interessat les coses dels homes. Apart de que la seua ploma no ha estat mai absent en els moments verament populars, en el seu nom hi ha un gran contingut d'humanitat. El dia en que s'edite el seu epistolari, es vorà confirmada a bastament la nostra aseveració.

La sort d'un llibre aixís, no podia ser altra que la que ha correspost a «El meu Don Joan Maragall» escrit per Josep Pijoan. Només aparèixer varen començar a publicar se articles i a discutir-se alguns aspectes del retrat a que ens referim o altres sortits en els comentaris. Es aquesta una llarga discussió que encara dura i que ha servit per a demostrar les profundes arrels que té l'admiració per Maragall en els homes de lletres.

S'ha parlat, a més de l'home, del poeta en el seu caire estètic. Tal vegada l'estètica maragalliana, fundada en lo que ell anomenava la «paraula viva», o siga la inspiració com a única norma, oferisca un gran blanc per a les crítiques. Indubtablement altres teories poden aparèixer més convenients per a la formació lírica dels joves, i açó pot ésser la causa de que s'affirme constantment que Maragall no ha fet escola. El plet, però tractant-se de Maragall, ens sembla secundari; el que hi ha que vore és el resultat aconseguit per ell. Maragall amb la seua estètica ha donat uns fruits que altres no han aconseguit amb un bon farciment de teories. L'obra i no el procediment, és, per tant, lo que es deu findre en compte.

A. PIZCUETA.

Saltèri Fòlc-Lòric

Els òus de la llòca

(Conte oït a Na Mari Antonia Ibanyec Alonso, de Maçarrojos, de 65 anys)

PERET era un chic molt trevallador; per a res tenia perea: els campets que coltiva, pareixien andanetes de Granja d'experimentació; sempre s'el trovava ab les ahines en les mans, birbant, fent la sembra o atres quefers de la llaurança i, quan menys podia, per la nit o en els dies plujosos, apanyant els arreus o desfent dacça i còrda per a fre-galls.

Per si açó no era pròu, els dumenges i algun que atre dia, en que mancava 'l quefer en l'hòrta, Peret s'en anava al secá i, en un racó de la Rambla, a lo darrer del terme, anava, ab fatigues i suors fraguent-se un campet i formant un mallòl.

¡Hi ha que vore lo que còsta de netejar el sòl sembrat de cudòls de barranc! ¡N'hi ha de totes les formes i tamanys, desde les que semblen ouets d'aucellet, hasda 'ls que donen la sensació d'enormes òus fossils pòsts per monstruosos sauris antediluvians.. i les mans se destrocen i els braços se trenquen, per anar arrimant-los, formant una móta que aille, la terra freta, del cauce del riu!

Peret era jove, el novensanaje l'havia acavat, fea pòcs mesos, un fillet d'ulls blaus i pel de panolla (tipo molt pròpi de la penyíscola escandinava; mes que s'dona 'l fenómen, en cara no explicat satisfactoriament, de ser mólt abundant en nóstra hórta.) Desd' est' hóra, les ancies de trevall, se li despertaren mes brusentes i se despernegava per agrandar el mallòl i fer-lo creixer de sopte mólt mes per quan volia donar-li una alegria a son pare, vellet i quasi cego, que compartia l'hallar ab ell i de qui havia heretat l'arrendament de les tèrres i son amor al trevall.

Peret ya li havia dit moltes vegades a son pare:—Vullc que vinga a vore un mallolet que m'estic arreglant—pero mai li havia vollgut dir el punt a on tenia la vinyeta, quan el vellet l'inquiria; a fi de que la sorpresa fora mes gran.

Per fi, una matinada alla per l'agost, ans de rompre l'auga, fill i pare, en el carro, anaren al secá i, al clarejar el dia, ya estaven a la vòra de la móta del camp de Peret. Este agafá del braç a son pare, mig cego, per a que no caiguera, al entrar en la Rambla; mes a pesar del bòn anhél no pogué evitar els tropeçons. ¡Eren molts els cudòls i massa la pressa d'arrivar!!

Al segon obstacle el pare procurá distinguir els objèctes, preguntant al fill ab lo que tropesaven

—Son les pedres del barranc.

—¡Ay Peret, quina llástima 'i tinc! ¡Quin trevall mes perdut! ¡La llòca que ha pòst estos ous, no tardará 'n tornar a per ells!

En aquell setembre, una barrancada com les que, ya fea molts anys, que no havien segut, arramblá ab els trevalls de Peret que, com a jove, no havia tengut l'experiència suficient per a recordar-se'n del adagi:—*A vora riu, no faces niu.*

NICOLAU PRIMITIU.

NOTES

La casa de la Democràcia, ha organitzat un curs de conferències culturals. Per aquella casa, ara oberta, benévola i comprensiva, a lo nostre, hauran de desfilar, si l'intent tan ben acullit no es malogra, els poetes i lletrats de la terra.

El poeta Miquel Duran i Tortajada, amb motiu de les festes nadalenques s'encontrava entre nosaltres i fon convidat per a la inauguració del curs a que's referim.

El darrer dia 5 al vespre, davant nombrosa i selecta concurrència, entre la que es destacava el jovent intel·lectual de València, Duran i Tortajada donà lectura a les composicions poètiques del llibre pròxim a publicar-se *Cançons Valencianes* i altres escullides entre la seua producció exquisida.

Amb fina percepció de la realitat i del lloc on es trobava va dir unes paraules molt escaients sobre la dignificació de la parla valenciana «El Pueblo» les ha inserit íntegres i recomana la lectura—citant el·logiosament a TAULA.

Que 'ls versos i la conversa havien estat del gust de l'auditori ho proven els aplaudiments amb que fon remerciat i les felicitacions.

Entre les poesies més ben rebudes podem citar, *El jardiner de l'amor, Malalt de l'ànima, El fadrinot, Els camins, i Cante a la terra.*

Previament, Just Gimeno, promotor i padrí d'es-

tos esdeveniments culturals havia fet l'el·logi del poeta amb paraules justes i sentides, de fonda valenciania.

També nosaltres treballem.

Tenint en compte el caràcter dels treballs, donem a continuació una llista dels extensos estudis que durant l'any passat ha publicat el nostre company Francesc Almela i Vives a les principals revistes culturals de Catalunya.

«Dues llegendes valencianes de Blasco Ibáñez», L'autor comença presentant l'ambient literari de la Ciutat de València quan començà a escriure l'ara famós novel·lista; examina dos narracions històriques en prosa valenciana i dóna una referència de com perduren el record d'aquells temps de valencianisme en alguna obra moderna de Blasco Ibáñez. Aquest treball es publicà en el número d'abril de «La Nova Revista».

En el número de setembre de la mateixa revista, dirigida tan exquisidament per Josep M.ª Junoy, va ésser publicat un llarg article titolat «Com fon venuda la Dama d'Elx». Els valencians havem lamentat més d'una vegada que Nostra Senyora d'Elx se n'anara al Museu del Louvre. Almela i Vives relata minuciosament totes les gestions que va dur a cap

Monsieur Pierre Paris, l'hispanista tan conegut, fins que va endur-se la maravellosa escultura.

«Fra Lluís Galiana i la nostra llengua». Fra Lluís Galiana era un fraret d'Ontinyent, amic de Carles Ros i propugnador, com Carles Ros, del renaixement de la llengua valenciana. L'autor dóna a conèixer la vida i les obres de Galiana, particularment «Rondalla de Rondalles» que ara publiquem i que és més generalment atribuïda a Carles Ros. Aquest article es va publicar en el número d'abril de «La Paraula Cristiana».

En el número de novembre de la mateixa revista, dirigida tan encertadament per Josep M.ª Capdevila, va ésser publicat un altre treball sobre «Rafel Martí de Viciana i la nostra llengua». El cas de Viciana es interessant per a vore com lluiten els panegiristes de la llengua valenciana. I Almela i Vives l'estúdia a través de la vida i de les obres de l'historiador.

«Origen de la Biblioteca Universitària de València». Aquest estudi fou publicat en el número de novembre de la «Revista de Catalunya» que dirigix l'il·lustre Antoni Rovira i Virgili. Com indica el seu títol, encamina, posant a contribució documents inèdits, la donació dels seus llibres que a les darreries del segle XVIII feu Francesc Pérez Bayer a la Universitat de València.

Antologia francesa dels més bells poemes del món. S'ha publicat aquesta bella antologia (Edicions Eugene Figuière) contenint versions de poemes escrits en vint-i-nou llengües, feta per Désidé Corbier. Els catalans som representats per Verdguer, Llorente i Pere d'A. Penya.

Homenatge al poeta rossellonès Josep Sebastià Pons. Els «Amics de la Poesia» organitzaren un homenatge de simpatia vers l'autor de «Canta perdriu» que fou celebrat els dies primers d'any. I parlaren Garcés, Horaci Chauvet i altres. Llegiren versos Pons i Sagarra. Francesc Mateu proposà d'editar l'obra de l'homenajat. «Elsinglar», en mig de gran entusiasme. No cal dir que en esperit estiguérem en la festa. Rebeu nostra abraçada, Josep Sebastià Pons!

Biblioteca valenciana circulant.

Nostre bon amic l'excel·lent escriptor Miquel Duran i Tortajada, en la visita que recentment ha fet a nostra ciutat ens ha dirigit amables paraules d'alentament per a persistir en el propòsit de crear la Biblioteca valenciana circulant de TAULA. I acompanyant els fets a les paraules, en gest de bella eixemplaritat, ens ha ofrenat amb destinació a la esmentada biblioteca un valuós lot de llibres que tant per la quantitat com per la qualitat, mereix nostre més profunde agraïment.

¡Això és predicar amb les obres! Desitjem que'l bell gest d'En Duran tinga imitadors a manta, per a que prompte siga una realitat nostre benintencionat propòsit.

¿Quin amant de la difusió de la literatura nostra, no podrà desprendre's d'algun volum per a cooperar a la realització de obra tan patriòtica?

Heus ací la llista de les obres donades per Duran: *La Barraca*, de Blasco Ibáñez, traducció valenciana de M. Duran. *Flor de Maig*, dels mateixos autor i traductor. *L'inventor de canons*, de W. P. Locke, traducció de Carles Soldevila. *La vall dels gegants*, de Peter B. Kyne, traducció de C. Rahola. *La dida*, novel·la de Felii i Codina. *Jordi Fragnals*, de J. Pous i Pagés. *El Centre de Cultura Valenciana*, fullet de Miquel Duran.

NOTICIARI BIBLIOGRÀFIC

Prensa Valenciana.—J. Navarro Cabanes. Editorial «Diario de Valencia» 1928. 176 pàgines 22 per 14, 4 pessetes.

Amb singular complascència donem compte en estes pàgines de l'aparició del llibre qual títol encap sala estes línies de nostre estimat amic l'excel·lent periodista, redactor en cap de «Diario de Valencia» don Josep Navarro Cabanes.

No recurrim a un tòpic de gentilisa al dir que fullejant-lo hem sentit una viva i sincera emoció. Els que, amb tot l'entusiasme juvenil i amb un fervent desig de proselitisme per a l'amor i conreu de nostra llengua, hem intervingut reiteradament en la redacció i confecció de les publicacions valencianes, no podem menys que sentir-se conmosos davant d'un treball d'esta mena. La voluntat, l'amor per la seua professió, que en Navarro Cabanes assolixen fermesa de sacerdoti, ha fet possible, a l'acoblar i donar a l'estampa este treball meritiós, que tots els que anhelen la transcendència de nostres lletres a una zona de tan vital palpitació com és el periodisme, puguen contemplar, minuciosament anotada, perfectament articulada, la relació de totes les publicacions que amb caràcter periòdic han aparegut escrites en valencià no solament al Reine de Valencia, sinó aiximateix, les que veren la llum en altres llocs de la Península, a més les que naixquen al caliu de les colònies valencianes radicades a Ultramar. Per si no fora prou, la precedix la nota de fulles soltes, romanços, col·loquis, etc., publicats des de 1586, ans que 'ls periòdics pogueren denominar-se tals.

Llabor de veritable vocació la realitzada per Navarro Cabanes! Ell solament sabrà la suma d'esforços, la dosi de fervor que representa l'adquisició dels materials que utilitza en son curiós llibre! Puix no es contenta amb una simple enumeració dels periòdics, sinó que l'acompanya de la llista de col·laboradors, periode de publicació, preu, impremta on foren editats, i altres interessants detalls que fan el llibre, per demés suggestiu i entretingut.

A la vista de tan notable treball, no podem menys de reflexionar en la llabor altament patriòtica que, inconscientment moltes voltes, han dut a terme els redactors de les publicacions detallades. No podem ser amb ells massa rigoristes, puix si bé es veritat que no sempre son un model de correcció lexicogràfica ni gramatical, hem de reconèixer que gràcies a ells,—entre bromes i veres—no s'ha estroncat la font de la literatura en llengua nostra. De no haver existit aquell inoblidable «Mole» que en l'any 37 de la passada centúria difundia ja entre el poble sos ideals en valenciana prosa, segurament que no podríem llaborar ara per nostra parla immortal des de estes humils planes de TAULA.

Avaloren el text profusió de gravats reproduït en facsimil les més interessants publicacions esmentades.

Esta obra, que recomanem vivament a nostres amics puix constituïx un document d'excel·lent valor que no deu faltar en la biblioteca de cap amant de nostres lletres, fou galardonat amb el premi de l'Ajuntament de València en los Jocs Florals de Lo Rat Penat de l'any 1927.—C. i M.

La Revista. Quaderns de 1927: Juliol-Desembre. Any XIII 144 pags. 21 per 28 cm. 4'50 pias. Angels 22, Barcelona.

Açò no és el que solem dir una «revista». Sembla que 'l títol és posat intencionadament: La Revista. Varietat, qualitat i profunditat. Regal dels sentits i de l'esperit. Des de la força del pensament filosòfic (Spinoza, Chesterton, Fóscolo, Machiavelli, etc.) a la gràcia de l'anècdota. Gongora, Goya, Centenari del romanticisme i altres actualitats junt a l'art pur de la tragèdia i el poema.

L'alt poeta que dirigix La Revista, Josep M.ª López Picó, té guanyada nostra simpatia d'antic; d'ell sempre hem fruit coses serenes i elevades, així, esta publicació que porta la seua empremta, omple de dignitat les nostres lletres que ja no tenen res que envejar a les forasteres. És un dolor que no siga ben coneguda a València, pel fruit que tots en podem traure i per a eixemple del que es pot fer amb treball i seny.

En cap cosa esmerçareu els diners millor que en estos quaderns que valen per molts llibres.

N. B.

Per ecces d'original deixem per a el vinent número la continuació de «Rondalla de Rondalles»

MAQUINES D'ESCRUIRE

Underwood i Royal

(Últim model)

Abeli Aguilera

TALLER DE REPARACIONS

◆ PECES DE RECANVI ◆

CINTES I PAPER CARBÓ

= POETA QUEROL, 12 =

VALENCIA

:: Els tresors de nostra llengua
són posats a preus que tots poden pagar.

LA CRÒNICA DEL REI JAUME I

i

LA CRÒNICA DE MUNTANER

(A 2 pessetes el volum.)

De Francesc Almela i Vives

LA CATEDRAL DE VALENCIA

(Un volum 2'75 ptes.)

SAN VICENÇ FERRER

(Un volum 1 pta.)

Els nostres clàssics: **Tirant lo Blanch**
(IV volums a 7'50 ptes. un). **Poesies de Ra-
món Lull**, (4'50 ptes.) **Eximenis**, contes i
faules, (4'50 ptes.) **Ausias March**, **Bernat
Metge**, etc.

Els trobareu a totes les llibreries, o en-
viant l'import per Gir Postal, us serà remés
el que demaneu per

EDITORIAL BARCINO

Portaferrisa, 17. — BARCELONA

COPEES, GOTS
PLATS FINS, VAIXELLES

Ningú com CASA VICENT

Baixada de Sant Francesc, 9

VALENCIA

S. Aranda

MARMOLISTA LAPIDARI

Creu Nova, 16 i Miñana, 15

VALENCIA

F. García Navarro

— SASTRE —

PAU, 32, PRAL. ::

VALENCIA

